

FORBRUKEROMBUDET

Barne- og likestillingsdepartementet

Leveret elektronisk på Regjeringen.no

Deres ref.
17/3078

Vår ref.
Sak nr: 17/1555-2
Saksbehandler: Miriam Karlsen
Dir.tlf: 45 49 00 29

Dato:
15.09.2017

Forbrukerombudets merknader til utkast til forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven

Vi viser til departementets høringsbrev av 16. juni 2017, samt vedlagte høringsnotat om utkast til forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven. Vi vil i det følgende komme med våre merknader til den foreslåtte forskriften.

Til § 3

Det følger av merknaden til § 3 at også lån sikret med pant i en tredjepersons formuesgode, skal gjøres tilgjengelig for gjeldsinformasjonsforetakene. Departementet peker på at dette kan medføre en dårligere kredittvurdering for vedkommende enn den reelle situasjonen skulle tilsi, og foreslår derfor at gjeld sikret med pant hos tredjepart kan merkes med en særskilt kode eller lignende.

Forbrukerombudet har ikke innvendinger mot at slik kreditt merkes med en særskilt kode el.l. Vi ønsker likevel å påpeke at en kreditt sikret med pant i en tredjepersons formuesgode vil kunne ha like stor innvirkning på en forbrukers økonomi, som en usikret kreditt. Det er låntager som i utgangspunktet er ansvarlig for gjelden, også når denne er sikret med pant i en tredjepersons formuesgode. Dersom pantet skulle bli utløst, vil normalt låntager få et regresskrav mot seg fra vedkommende som har stilt sikkerhet for kreditten. For å oppnå formålet om å forebygge gjeldsproblemer i befolkningen, er det derfor viktig at også denne typen kreditter tas tilstrekkelig hensyn til ved kredittvurderingen.

Det følger av § 3 første ledd, bokstav a - c hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelig for gjeldsinformasjonsforetakene. Forbrukerombudet er enig i at det er relevant å opplyse om kredittavtalenes art, jf. bokstav a. Videre er vi enige i at innvilget kredittramme og utestående saldo på rammekreditter bør opplyses om, jf. bokstav b.

Når det gjelder nedbetalingslån er det i § 3 første ledd, bokstav c foreslått at både opprinnelig lånebeløp og restsaldo for nedbetalingslån, skal gjøres tilgjengelig for gjeldsinformasjonsforetakene. I merknaden til bestemmelsen er dette begrunnet med at

kredittgiverne dermed får informasjon om hvor mye av lånet som har blitt nedbetalt, noe som vil kunne ha betydning ved kredittvurderingen.

Forbrukerombudet ser at informasjon om opprinnelig lånebeløp, i likhet med annen historisk informasjon som f.eks. forbrukers betalingshistorikk, vil kunne være betydningsfull for kredittyttere og kredittopplysningsforetak. Som departementet selv skriver i høringsnotatet, er det imidlertid viktig at det ikke tilgjengeliggjøres mer informasjon enn det som er nødvendig for at lovens formål skal kunne oppfylles. Etter vår vurdering er det i denne sammenheng både viktig og riktig å avgrense mot historiske opplysninger. Opplysning om opprinnelig lånebeløp for et nedbetalingslån er etter vår vurdering en historisk opplysning som ikke bør gjøres tilgjengelig for gjeldsinformasjonsforetakene. Det er gjeldende saldo på nedbetalingslånet (restsaldoen) som sier noe om den eksisterende gjeldsforpliktelsen til forbrukeren. Etter vårt syn er det derfor tilstrekkelig for å oppnå formålet med registreringen, kun å gi opplysning om lånets restsaldo. Ved en konkret lånesøknad bør naturligvis långiver ha anledning til å be om ytterligere informasjon direkte fra forbruker ved behov for utdyping av de opplysningene som er registrert hos gjeldsinformasjonsforetakene.

Det følger av merknaden til § 3 at en forbrukers kausjonsforpliktelser ikke skal registreres, da det i følge opplysninger fra bransjen er vanskelig å skille ut denne typen avtaler med dagens teknologi. At en forbruker har en eller flere kausjonsforpliktelser bør hensyntas i en kredittvurdering. Forbrukerombudet legger til grunn at finansforetakene har god oversikt over sine kausjonister. Selv om det skulle vise seg vanskelig å registrere omfanget av en kausjonsforpliktelse, kan vi imidlertid ikke se at det med dagens teknologi skal være vanskelig å registrere en kode el.l. på personer som er oppført som kausjonist. Opplysningen i seg selv om at en person har en eller flere kausjonsforpliktelser, bør gi kredittytterne insentiv til å innhente ytterligere informasjon om kausjonsforpliktelsen direkte fra forbrukeren før ny kreditt innvilges. Forbrukerombudet vil på denne bakgrunn oppfordre departementet til å innta en plikt for finansforetakene til å opplyse om at det foreligger en eller flere kausjonsforpliktelser, uten at det nærmere innholdet i kausjonsforpliktelsen må oppgis.

Til § 4

Fristen for å gjøre gjeldsopplysningene tilgjengelig for gjeldsinformasjonsforetakene følger av forskriften § 4. Det vises her til at opplysningene skal gjøres tilgjengelig «uten ugrunnet opphold» etter at et nedbetalingslån er registrert i finansforetakets reskontrosystem, eller en rammekreditt er gjort tilgjengelig for kunden. Det følger av merknaden til bestemmelsen at foretakene må forvente at vilkåret «uten ugrunnet opphold» vil tolkes strengt.

Både hensynet til forbrukernes personvern og formålet med registreringen tilsier at det er viktig at opplysningene som registreres er både oppdaterte og korrekte. For å sikre dette har Forbrukerombudet tidligere tatt til orde for at det ideelt sett bør være krav til en sanntidsrapportering av gjeldsopplysningene, så fremt en slik løsning er praktisk mulig. Slik vi forstår forslaget til § 4 i forskriften, stilles det ikke krav til sanntidsrapportering av gjeldsopplysningene.

Vi er ikke kjent med hvor lang tid det tar fra en lånesøknad innvilges til lånet registreres i finansforetakets reskontrosystem, og vi har derfor ikke tilstrekkelig forutsetning for å vurdere om den foreslåtte oppdateringsfrekvensen for nedbetalingslån er hensiktsmessig. Når det gjelder rammekreditter derimot, er rapporteringsplikten knyttet til tidspunktet når forbrukeren får tilgang på kreditten. Vi gjør i denne forbindelse oppmerksom på at det i en del tilfeller kan gå noe tid fra kredittavtalen formelt inngås til forbrukeren får tilgang på kreditten. Det følger blant annet av Finans Norges bransjenorm om markedsføring av kredittkort og forbrukslån, at det skal gå minst fem dager fra en forbruker inngår en rammeavtale om kredittkort på en stand, til vedkommende kan motta kredittkortet (og dermed får tilgang på kreditten). Etter vår vurdering vil det være uheldig dersom det går flere dager fra en kredittavtale inngås, til gjeldsinformasjonsforetakene får tilgang på informasjon om eksistensen av kredittavtalen. På denne bakgrunn mener vi kravet om å gjøre opplysningene tilgjengelig «uten ugrunnet opphold», bør knyttes til tidspunktet for inngåelsen av en kredittavtale med forbruker. Dette kravet bør videre gjelde likt både for rammekreditter og nedbetalingskreditter.

Det er uklart for Forbrukerombudet om forskriften § 4 også er ment å regulere fristen for når finansforetakene skal gjøre tilgjengelig opplysninger om ny saldo på eksisterende kredittavtaler. Kravet til å gjøre tilgjengelig oppdatert saldo på eksisterende kredittavtaler bør etter vårt syn tydeliggjøres i forskriften.

Til § 5

Forbrukerombudet deler departementets vurdering av at det av hensyn til personvern ikke er ønskelig å tilgjengeliggjøre mer informasjon enn det som er nødvendig for å ivareta behovet ved kredittvurdering. På denne bakgrunn gir vi vår støtte til den foreslåtte § 5 i forskriften.

Til § 6

Departementet har særlig bedt om høringsinstansenes syn på forskriftsutkastet § 6, som gjelder utlevering av gjeldsopplysninger fra gjeldsinformasjonsforetak til finansforetak og kredittopplysningsforetak, for utarbeidelse av kredittscoremodeller. Forbrukerombudet er enig med departementet i at det ut fra hensynet til personvernet er hensiktsmessig å begrense hvilke gjeldsopplysninger som kan utleveres til dette formålet. For å hindre at bruken av gjeldsopplysningene utvides ut over det som er formålet med registreringer, er det etter vår vurdering viktig å sette klare rammer både for bruken av, og tilgangen til gjeldsopplysningene. På denne bakgrunnen støtter vi forslaget om at finansforetak og kredittopplysningsforetak kun skal kunne få utlevert gjeldsopplysninger for foretakenes egne eksisterende kunder, når opplysningene skal brukes til utarbeidelse av kredittscoremodeller.

Departementet har videre bedt om høringsinstansenes syn på om utlevering fra gjeldsinformasjonsforetak etter gjeldsinformasjonsloven § 12 første ledd, bokstav c, til kredittopplysningsforetak for utarbeidelse av kredittscore, bør begrenses til de tilfeller hvor det skal utarbeides kredittscore på oppdrag fra kredittyttere som nevnt i § 12 bokstav a og b. Forbrukerombudet støtter en slik begrensning. Det avgjørende for hvem som skal få tilgang

på opplysninger fra gjeldsinformasjonsforetak bør være hva som er nødvendig for å oppnå formålet med registreringen. Forbrukerombudet har tidligere pekt på at det vil være svært uheldig dersom registreringen av gjeldsopplysninger blir brukt til andre formål enn kredittvurdering for opptak av ny kreditt. En begrensning som nevnt i høringsnotatet, vil forebygge at de registrerte gjeldsopplysningene inngår i forbrukerens kredittscore for tilfeller der vedkommende skal kjøpe andre tjenester enn kreditt, som f.eks. ved leie av bolig eller kjøp av mobilabonnement. I motsatt fall risikerer man at opplysningene påvirker en forbrukers kredittscore negativt, slik at vedkommende f.eks. får avslag på søknad om å leie et sted å bo, eller kun får tilbud om et dyrt forhåndsbetalt mobilabonnement.

Til §§ 7, 8 og 9

Den foreslåtte § 7 inneholder etter vår vurdering en meget viktig presisering, som vi er enig med departementet i at det er grunn til å innta i forskriften. Vi gir videre vår støtte også til de foreslåtte §§ 8 og 9. Alle de tre nevnte bestemmelsene inneholder etter vår vurdering viktige preisieringer som vi ser verdien av at fremheves i forskriften.

Til § 10

Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på om gjeldsinformasjonsforetak i stedet for en plikt til å sende gjenpart, bør pålegges en varslingsplikt. Etter vårt syn er det viktig ikke bare å gi forbrukerne informasjon om at det har blitt foretatt et oppslag på vedkommende hos et gjeldsinformasjonsforetak, men også gi informasjon om innholdet i opplysningene som er videreformidlet.

Selv om en forbruker kan be om å få tilsendt informasjon om hvilke gjeldsopplysninger som er registrert på vedkommende, er det grunn til å anta at det er en viss terskel for å be om innsyn i egne gjeldsopplysninger. Etter vårt syn vil det derfor ha en verdi at forbrukerne automatisk får disse opplysningene i en gjenpart når det foretas oppslag på vedkommende hos et gjeldsinformasjonsforetak. Det er viktig at informasjonen i registrene/spørreportalene er korrekt og oppdatert. Ved å sende gjenpart til forbrukerne, øker man sannsynligheten for at eventuelle feil vil oppdages hurtig. Videre kan en gjenpart bidra til å opplyse forbrukerne om egen gjeldssituasjon, noe som har vært trukket frem som et av hensynene med registreringen.

På bakgrunn av ovennevnte mener Forbrukerombudet at det ikke er tilstrekkelig kun å pålegge gjeldsinformasjonforetakene en varslingsplikt. Gjeldsinformasjonforetakene bør pålegges å sende gjenpart til forbrukerne.

Forbrukerombudet støtter for øvrig bestemmelsen i § 10 andre ledd om privatpersoners adgang til å sende krav om retting til alle ledd i kjeden, og plikten for mottaker til å videreformidle informasjonen til kilden gjeldsopplysningen er mottatt fra, slik at feilen kan rettes der den har oppstått.

Krav til sletting av gjeldsopplysninger

Det følger av gjeldsinformasjonsloven § 15 at «[g]jeldsinformasjonsforetak som etablerer et register, skal slette gjeldsopplysninger fra registeret når gjelden er innfridd og eventuell kredittramme er avviklet». Videre heter det i andre ledd at departementet i forskrift kan «gi nærmere regler om sletting av gjeldsopplysninger».

Vilkåret i loven § 15 kan gi inntrykk av at gjeldsinformasjonsforetakene ikke trenger å slette f.eks. historiske opplysninger om lånesaldo, før hele gjelden er innfridd eller en eventuell kredittramme er avviklet. Personvern hensyn tilsier at gjeldsinformasjonsforetakene ikke bør tillates å oppbevare opplysning om tidligere saldo på lånet. Etter vårt syn er det uheldig at ikke loven og den foreslåtte forskriften gir tydeligere regler for gjeldsinformasjonsforetakenes plikt til å slette gjeldsopplysninger. Vi tar derfor til orde for at departementet benytter forskriftshjemmelen i § 15, og inntar nærmere regler i forskriften om gjeldsinformasjonsforetakenes plikt til å slette gjeldsopplysninger, herunder presiserer en plikt til å slette opplysninger om tidligere saldo på kreditten.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Lier Haugseth
forbrukerombud

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur